

koble den litteratur, der findes om britisk-skandinaviske relationer, især de økonomiske, eller den komparative forskning f.eks. som skandinavisk-britisk uddannelseshistorie, arbejdsmarkedsudvikling og socialpolitik ind i en skildring af nyere britisk historie med et bevidst »udefra« perspektiv.

Der er endelig grund til at henlede opmærksomheden på, at indlæggene fra et dansk-britisk seminar i 1991 om det moderne United Kingdom nu er tilgængelige i et særnummer af tidsskriftet *Culture & History* (nr.9/10, København, Akademisk Forlag, 1991). Det har titlen »Britain: Nation, State, and Decline« og indeholder dels indlæg af nogle af bidragsyderne til »Rule Britannia«, dels essays af nogle af den britiske debats hovedpersoner: Hugh Kearney, J.C.D. Clark, og Andrew Gamble.

Jørgen Sevaldsen

OLDTID OG MIDDELALDER

Antik Ekonomi. Tematiska studier av den antika ekonomins karaktär och utvecklingsmöjligheter. Bertil Andersson (ed.). Jonsered, Poul Åströms förlag, 1991, 339 s.

Den antikke økonomi har længe været genstand for heftig debat blandt internationale antikhistorikere, men det er sjældent, at dette emne – i bogform – præsenteres for fagets skandinaviske studenter. Denne manko samt ønsket om at lade studenterne møde forskningsdebatten i dens oprindelige klædning har ført til ovennævnte udgivelse. Bertil Andersson og Ingemar Nygren planlagde projektet sammen; dets realisering blev – efter Nygrens død i efteråret 1989 – overladt Andersson alene.

Bogen består af syv kapitler, som hver behandler et centralt felt indenfor antikkens økonomi. Der tages således allerede i dispositionen afstand fra at præsentere et samlet overblik over emnet eller dets historiske udvikling. Vægten bliver istedet lagt på udvalgte spørgsmål, som hver især først kommenteres i en kort indledning, hvorefter der følger én eller flere centrale artikler på originalsproget. Værket slutes af med en kort bibliografi og en fortegnelse over de gengivne artikler; registre findes desværre ikke.

Kapitlerne omhandler følgende problemstillinger: Kildesituationen, landbrugets struktur, slaveriets karakter og rolle, græsk handel og kolonisation, den italske vinhandel fra 200 f.Kr.-200 e.Kr., Roms kornforsyning og senromersk handelsorganisation. Udvalget er vellykket. Dog medfører dette, at et helt centralt aspekt af antikkens økonomi, transporten, ikke nævnes overhovedet. Da bibliografien yderligere kun indeholder de værker, der citeres i de korte indledende afsnit, optræder flere af forskningens vigtigste repræsentanter, f.eks. R.Duncan-Jones, heller ikke. Dette er en logisk konsekvens af den valgte fremgangsmåde, og den kan absolut forsvares, men efter min mening havde det så været rimeligt at bringe en fyldig, i bedste fald annoteret bibliografi.

De gengivne artikler er alle af nyere dato (den ældste stammer fra 1973) og alle skrevne af vigtige repræsentanter for den internationale forskning. Det drejer sig altså udelukkende om vægtige bidrag i den debat, som via foreliggende samling skal gøres nærværende for fagets studenter. Dette sker som nævnt på artiklernes

originalsprog, hvilket i alle tilfælde enten er engelsk eller svensk. Ganske vist er en enkelt af forfatterne italiener, men heldet vil, at artiklen oprindeligt blev udgivet på engelsk.

Selvom en meget stor del af forskningsdiskussionen om den antikke økonomi faktisk foregår på engelsk, ville en udførligere bibliografi også i dette tilfælde have bragt lidt mere ligevægt i fremstillingen. Der findes trods alt også en række vigtige bidrag forfattet på f.eks. fransk eller italiensk, og i dens nuværende form opregner bibliografien kun fem titler på andre sprog end engelsk eller svensk. Ved at udbygge bibliografien havde det også været muligt at nævne et par af de lidt ældre, men stadig helt centrale indlæg i debatten, jeg tænker her specielt på M. I. Rostovzeffs værker om hhv. den græske og den romerske økonomi.

Der er virkelig tale om en fremragende artikelsamling, men den gør ikke forskningsdiskussionen ret. Debatten om den antikke økonomi var i sit udspring – og er i grunden stadig – en diskussion mellem de såkaldte modernister og de såkaldte primitivister. Uden på dette sted at gå videre ind herpå kan det fastslås, at dette faktum kun nævnes ganske kort i en af kapitelindledningerne, og at modernisterne kun forekommer som »modstandere« i én af de gengivne artikler.

Det er klart, at forskningen svinger til gunst for primitivisterne, og det er legitimt, at udgiveren også »hører til dette parti«. Alligevel havde jeg fundet det rimeligt at gå nærmere ind på dette aspekt, simpelthen fordi størstedelen af de artikler, der præsenteres, er skrevet som en del af dette opgør og ikke kan forstås til fulde uden at blive set i denne sammenhæng. (Dette gælder i særlig grad bidragene fra Moses Finley). Jeg kan heller ikke helt forstå, at dette ikke er sket. Det havde nemlig været så let: man behøvede blot at gengive Keith Hopkins' indledning til samlebindet »Trade in the Ancient Economy« (hvilken der henvises til s. 10) sammen med J. H. d'Arms oversigtsartikel »M. I. Rostovzeff and M. I. Finley: the Status of Traders in the Roman World«. De er oven i købet begge på engelsk.

Gurli Jacobsen

Den Jyske Historiker Nr. 51-52. Antikken. (Jens Erik Skydsgaard, Signe Isager, Johan Henrik Schreiner, Christian Kvium, Keld Grønder-Hansen, Henrik Tværnø, Tønnes Bekker-Nielsen, Jesper Carlsen, Ittai Gradel, Merete Harding og Birgitte Wåhlin). Aarhus, Aarhus Universitetsforlag, 1990. 196 s., ill. 195 kr.

Antikken? Det er for mange mennesker noget med kejsere og krige, templer med knækkede søjler og en masse potteskår; og så i øvrigt Cæsars Gallerkrige og en masse anden latin eller græsk. Altså kort og godt, erindringer fra skoletidens ofte kedsommelige latin- og oldtidskundskabsundervisning eventuelt parret med minder fra en feriebesejelse ved ruinerne af et eller andet tempel.

Men antikken og studiet af antikkens historie kan også være så meget andet. Faktisk beskæftiger nutidens antikhistorikere sig som regel med emner af en helt anden karakter, og det er det foreliggende temahæfte fra Den jyske Historiker viser. En række, fortrinsvis yngre, danske antikhistorikere skildrer deres meget forskelligartede arbejdsområder på en let forståelig måde, og selv om kilderne til studierne selvfølgelig enten er på græsk eller latin eller består af arkæologisk materiale (som f.eks. potteskår), er det absolut spændende læsning, der præsenteres.